

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА ІНКЛЮЗІЯ»

підготовки Бакалавра
спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Силабус освітнього компонента «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ТА ІНКЛЮЗІЯ» підготовки бакалавра галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, за освітньо-професійною програмою «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Розробник: Юлія ШЕЛОМАНОВА, асистент кафедри образотворчого мистецтва

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Олександра ПАНФІЛОВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

протокол № 8 від 26. 01. 2026 р.

Завідувач кафедри:

Тетяна ПРОКОПОВИЧ

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки Спеціальність В 4 «Образотворче мистецтво та реставрація» Освітньо-професійна програма «Образотворче мистецтво та візуальні практики» Бакалавр	Вибірковий 8
Кількість годин/кредитів _150_/_5_		Рік навчання 3
		Семестр 6-ий
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
		Консультації 10 год.
ІНДЗ: немає		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

ППП Шеломанова Юлія Миколаївна

Посада асистент

Контактна інформація (0999544015, електронна адреса).

Дні занять (<https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>).

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Освітній компонент «Образотворче мистецтво та інклюзія» спрямований на формування у здобувачів освіти теоретичних знань і практичних навичок використання образотворчого мистецтва в умовах інклюзивного середовища, як в закладах освіти так і поза їх межами. ОК передбачає розгляд та опанування основних сучасних підходів до інклюзивного середовища в цілому, ознайомлення з психолого-педагогічними особливості дітей з особливими освітніми потребами, підлітків та дорослих з різними нозологіями, а також можливості образотворчої діяльності як засобу розвитку, соціалізації та самовираження особистості.

Особлива увага приділяється адаптації мистецьких методик і матеріалів відповідно до індивідуальних потреб учасників процесу, використанню арт-педагогіки та елементів арт-терапії в освітньому процесі, формуванню толерантного та безбар'єрного інклюзивного простору. Освітній компонент сприяє розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів, митців здатних ефективно організовувати образотворчу діяльність враховуючи специфіку інклюзивності.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою освітнього компонента «Образотворче мистецтво та інклюзія» є формування у здобувачів освіти професійної готовності до організації та реалізації образотворчої діяльності в умовах інклюзивного середовища з урахуванням індивідуальних освітніх потреб здобувачів,

розвитку їх творчого потенціалу, соціалізації та самовираження засобами образотворчого мистецтва.

У процесі вивчення освітнього компонента перед здобувачами вищої освіти постають такі завдання:

- Ознайомитися з теоретичними засадами інклюзивного середовища та нормативно-правовим забезпеченням інклюзії.
- Засвоїти психолого-педагогічні особливості розвитку особистості з ООП
- Розкрити потенціал образотворчого мистецтва як засобу розвитку, корекції та соціалізації в інклюзивному середовищі.
- Оволодіти методиками організації образотворчої діяльності з урахуванням індивідуальних можливостей і потреб здобувачів освіти.
- Навчитися адаптувати художні матеріали, техніки та завдання для різних категорій дітей та дорослих з особливими освітніми потребами.
- Сформувати навички використання арт-педагогічних та елементів арт-терапевтичних підходів у освітньому процесі.
- Розвинути здатність створювати безпечне, толерантне та безбар'єрне освітнє середовище засобами образотворчого мистецтва.
- Сприяти формуванню професійної рефлексії та готовності до міждисциплінарної взаємодії з фахівцями інклюзивної команди.

3. **Soft skills**, що формуються під час вивчення вибіркового освітнього компонента «Образотворче мистецтво та інклюзія» та сприяють особистісному та професійному зростанню:

емпатія та емоційний інтелект;

- толерантність і повага до різноманіття;
- інклюзивне мислення та соціальна відповідальність;
- комунікативні навички й уміння ефективної взаємодії в команді;
- креативність і здатність до творчого самовираження;
- критичне та рефлексивне мислення;
- гнучкість і здатність адаптуватися до індивідуальних потреб здобувачів освіти;
- навички вирішення проблем і прийняття педагогічних рішень;
- міждисциплінарна співпраця та партнерська взаємодія;
- стресостійкість і здатність працювати в емоційно чутливому середовищі.

4. Структура освітнього компонента.

Форма контролю – залік.

У таблиці показано розподіл у межах 100 балів

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Основні теоретичні засади образотворчого мистецтва та інклюзії.	30	2	4	2	22	ІРС, РМГ /20
Тема 2. Образотворче мистецтво як засіб інклюзивного розвитку	30	2	4	2	22	ІРС, РМГ /20
Тема 3. Адаптація методів, форм і	30	2	4	2	22	ІРС,

засобів образотворчої діяльності						РМГ /20
Тема 4. Організація інклюзивного мистецького простору	30	2	4	2	22	ІРС, РМГ /20
Тема 5. Розробка та презентація творчого проекту з врахуванням особливостей інклюзивної складової на вибір здобувача вищої освіти	30	2	4	2	22	ІРС, РМГ /20
Всього годин за модулем /Балів	150	10	20	10	110	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5.Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійні завдання є обов’язковими для виконання кожним здобувачем. Вони спрямовані на закріплення навичок, набутих під час практичних занять та відповідають їх темам.(Пошук поглибленого теоретичного матеріалу, створення планів та ескізів проєктів)

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти.

Силабус розроблено згідно **2025 Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки**

Згідно Наказу Міністерства освіти і науки України від 26 грудня 2017 року № 1669, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 січня 2018 р. за № 100/31552 Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти. Провести інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності і техніки безпеки з даного ОК.

Аудиторні навчальні заняття проводяться за затвердженим в установленому порядку розкладом. Для успішного засвоєння відповідних фахових компетентностей з даного освітнього компонента здобувач зобов’язаний відвідувати усі аудиторні заняття та виконувати завдання. Здобувач іде навчатись, усвідомлюючи всю повноту навантаження, відповідальність та вмотивованість. Зі свого боку викладач забезпечує здобувачеві максимум знань та компетентностей при різноманітних формах роботи. Лише у випадку взаєморозуміння та взаємної відповідальності здобувач та викладач досягнуть максимального результату у навчанні.

За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком навчання згідно **2025 ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки** за погодженням із викладачем, завідувачем кафедри у та деканатом факультету.

Оцінювання знань здобувача освіти здійснюється згідно **2025 ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки**

У випадку, якщо здобувач пропускає заняття з поважної причини, він має змогу надолужити вивчений матеріал, отримавши та виконавши індивідуальне завдання.

Політика академічної доброчесності.

Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально) не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць, та ін., необхідно вказувати посилання на першоджерело. При виконанні самостійної роботи, слід аргументовано доводити і висловлювати власну думку, спираючись на знання та уміння, здобуті у процесі навчання у ЗВО. Політика академічної доброчесності при вивченні даного ОК передбачає максимально прозорий підхід до навчання, доступності всього матеріалу, розуміння вимог та розуміння результатів навчання, відповідальності здобувача щодо процесу навчання.

Неформальна освіта при викладанні ОК.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до **2024 ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки** за умови підтвердження. Якщо зміст виконаних проєктів відповідає темам вибіркового ОК «Ілюстраці», а сертифікати підтверджують участі в них то такі результати будуть достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

Політика щодо дедайннів та перескладання.

Формами поточного контролю знань здобувачів з вибіркової ОК «Ілюстрація» є виконання практичних завдань до кожної із п'яти запланованих тем. Контрольні роботи не передбачені. Практичні роботи можна здавати до заліку, дату якого оприлюднено деканатом.

Студентам, які не набрали необхідної кількості балів за поточний контроль та не з'явилися на здачу заліку з поважних причин дозволяється перездача в другий термін встановлений деканатом. Крайній термін здачі заліку дозволяється деканатом тільки в присутності комісії з трьох чоловік включаючи викладача який вів заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом, але бали за це не нараховуються. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, здобувачі освіти має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність здобувача освіти на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з освітнього компонента і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими здобувачами освіти не передбачені.

У випадку, якщо здобувач освіти пропускає заняття з поважної причини, він має змогу надолужити вивчений матеріал, отримавши та виконавши індивідуальне завдання яке оцінюється згідно оцінювання конкретного пропущеного лекційного чи практичного заняття.

Вибірковий ОК «Образотворче мистецтво та інклюзія» передбачає 5 тем. За кожну вивчену тему здобувач може максимально отримати 20 балів, шляхом виконання практичного завдання для засвоєння пройденого матеріалу. В результаті максимальна кількість балів за поточний контроль може скласти 100.

Розподіл балів та критерії оцінювання.

Оцінка за	Критерії оцінювання
-----------	---------------------

20 бальною шкалою	
16-20	“Відмінно” – Здобувач освіти демонструє глибоке розуміння теоретичних засад образотворчого мистецтва та інклюзивної освіти. Уміє самостійно та творчо застосовувати методики образотворчої діяльності з урахуванням індивідуальних освітніх потреб. Виявляє здатність до адаптації матеріалів і завдань відповідно до різних категорій здобувачів освіти. Аргументовано аналізує педагогічні ситуації та пропонує обґрунтовані рішення. Виконані завдання відзначаються системністю, креативністю та високим рівнем професійної рефлексії.
11-15	“Добре” – Здобувач освіти засвоїв основні теоретичні положення освітнього компонента. Здатний застосовувати набуті знання у стандартних педагогічних ситуаціях. Виконує адаптацію образотворчих методик за запропонованим зразком або з частковою допомогою викладача. Допускає незначні неточності у формулюваннях або практичній діяльності. Рівень виконання завдань відповідає програмним вимогам освітнього компонента.
6-10	“Задовільно” - Здобувач освіти володіє фрагментарними знаннями з тем освітнього компонента. Відчуває труднощі у застосуванні теоретичних положень на практиці. Адаптація образотворчої діяльності здійснюється частково та потребує постійної методичної підтримки. Аналіз педагогічних ситуацій є поверховим і недостатньо аргументованим. Виконання завдань характеризується низьким рівнем самостійності.
1-5	“Незадовільно”, з можливістю повторного складання; Здобувач освіти має обмежене уявлення про зміст освітнього компонента. Не володіє базовими поняттями інклюзивної освіти та методики образотворчої діяльності. Не здатний самостійно виконувати практичні завдання. Потребує постійної допомоги викладача та додаткових пояснень. Результати навчальної діяльності не відповідають мінімальним програмним вимогам.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Із вибіркового освітнього компонентів «Образотворче мистецтво та інклюзія», згідно навчального плану, формою контролю є залік. А оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання практичних робіт.

Порядок проведення заліку: якщо здобувач виходить на залік то здаватиме він його у змішаній формі. Потрібно виконати практичне завдання та відповісти на два запитання обраного білету. Здобувач обирає один екзаменаційний білет випадковим чином із запропонованого комплексу без права заміни та готується до відповіді у встановлений регламентом час.

Максимальна кількість балів 100.

Оцінка за 100 бальною шкалою	Критерії оцінювання
71-100	“Відмінно” – Глибока концептуальна практична робота, що

	відзначається системністю, креативністю та високим рівнем професійної рефлексії.. Здобувач освіти демонструє глибоке розуміння теоретичних засад образотворчого мистецтва та інклюзивної освіти. Щодо усної відповіді то здобувач вільно оперує термінологією та аргументовано захищає свій проєкт.
41-70	“Добре” – Якісна практична робота, але має дрібні недоліки.. Усні відповіді правильні, але не вичерпні; здобувач орієнтується в теорії, проте допускає неточності в деталях
11-40	“Задовільно” – Практична робота виконана на базовому рівні, присутні серйозні помилки. Задум реалізовано слабко. В усній відповіді помітно, що знання фрагментарні, здобувач плутається в термінах, не може пояснити вибір художніх засобів у власному проєкті.
1-10	“Незадовільно”, з можливістю повторного складання; Робота не завершена, не відповідає темі або ж без творчої переробки. В усній відповіді здобувач не володіє базовими поняттями, не може відповісти на поставлені запитання.

Питання, завдання заліку

1. Визначення поняття «інклюзивна мистецька освіта» та її мета.
2. Нормативно-правова база України щодо інклюзивного навчання в мистецьких закладах.
3. Психолого-педагогічні особливості дітей з різними порушеннями розвитку (ООП) у контексті образотворчої діяльності.
4. Роль образотворчого мистецтва в соціалізації та реабілітації людей з інвалідністю.
5. Поняття «Універсальний дизайн» та його застосування.
6. Специфіка організації робочого місця учня з порушеннями опорно-рухового апарату.
7. Методи адаптації навчального матеріалу для дітей з порушеннями зору (рельєфне малювання, тифлографіка).
8. Особливості сприйняття кольору та форми дітьми з розладами аутистичного спектра
9. Використання альтернативної комунікації та її образотворча складова
10. Арт-терапія як метод корекційної роботи: основні види та напрями.
11. Різниця між інклюзивним навчанням та арт-терапевтичним заняттям.
12. Командна взаємодія: роль асистента вчителя та асистента дитини на уроці мистецтва.
13. Методика «покрокового малювання» для дітей з інтелектуальними порушеннями.
14. Психологічний клімат в інклюзивній групі: запобігання булінгу та стигматизації.
15. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з ООП в інклюзивному мистецькому класі.
16. Використання нетрадиційних технік малювання (пальчиковий живопис, монотипія, кляксографія) в інклюзії.
17. Розвиток дрібної моторики засобами ліплення (глина, пластилін, тісто).
18. Особливості роботи з дітьми з порушеннями слуху: візуалізація інструкцій.
19. Інтегровані мистецькі заняття
20. Естетичне виховання як засіб формування ціннісних орієнтирів у дітей з ООП.
21. Проєктування індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ) в мистецькій галузі.
22. Диференційований підхід у викладанні образотворчого мистецтва: адаптація та модифікація завдань.
23. Музейна інклюзія.
24. Використання ІКТ та спеціалізованих графічних редакторів в інклюзивній мистецькій освіті.
25. Сенсорна деривація та її подолання засобами художньої творчості.
26. Вплив кольоротерапії на емоційний стан людини з гіперактивністю (ГДУГ).

27. Колективні форми роботи як засіб інтеграції.
28. Робота з батьками дітей з ООП: консультування та спільна творчість.
29. Етичні норми спілкування та термінологія «інклюзивного етикету».
30. Професійне вигорання педагога в інклюзивному середовищі: методи саморегуляції.
31. Можливості образотворчого мистецтва для людей з різними нозологіями
32. Розробка плану-конспекту інклюзивного заняття на тему «Мій настрій» (з адаптацією для однієї із нозологій, за вибором студента).
33. Проект створення сенсорної коробки для розвитку тактильних відчуттів (з адаптацією для однієї із нозологій, за вибором студента).
34. Проект виготовлення рельєфного малюнка для дитини з порушеннями зору.
35. Проект адаптація художнього інструментарію: виготовлення тримачів для пензлів або олівців для дітей з порушеннями моторики.
36. Створення візуального алгоритму виконання творчого завдання «Як намалювати дерево».
37. Моделювання ситуації: написання сценарію вступу до заняття для групи, де є дитина з РАС.
38. Підбір палітри кольорів для дитини з високою сенсорною чутливістю.
39. Розробка картки самооцінювання з піктограмами для дітей, які не розмовляють.
40. Складання переліку з 5 нетрадиційних технік, найбільш придатних для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
41. Проект «Спільна картина»: опис методики залучення дитини в кріслі колісному до створення настінного розпису.
42. Розробка вправ на арт-терапевтичне розвантаження для дітей та дорослих інклюзивного середовища. Особливості вибору та проведення.
43. Підготовка пам'ятки для волонтера/асистента щодо допомоги в інклюзивному просторі (з адаптацією для однієї із нозологій, за вибором студента).
44. Створення ескізу інклюзивного мистецького простору (зонування кабінету: робоча зона, зона відпочинку, зона виставки).
45. Проект Демонстрація техніки «Ебру» (малювання на воді) та опис її корекційного впливу.
46. Розробка завдання на розвиток дзеркальної симетрії для дитини з порушеннями просторової орієнтації.
47. Підбір ілюстративного матеріалу до теми «Пейзаж» з урахуванням високої контрастності для слабозорих учнів.
48. Створення шаблонів-трафаретів для дітей, які мають труднощі з координацією рухів.
49. Презентація ідеї віртуальної виставки робіт учнів інклюзивної студії.
50. Професійна реалізація та фінансова незалежність художника з інвалідністю

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси.

1. Белкіна Е. В. Мистецька освіта та виховання в інклюзивному середовищі : навч.-метод. посіб. Київ : Університет Грінченка, 2020. 156 с.
 2. Виготський Л. С. Психологія мистецтва. – Київ: Либідь, 2016.
 3. Федій О. А. Естетотерапія : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 304 с.
 4. Коваль Л. В. Інклюзивне навчання в закладах освіти: методичний аспект. – Київ: Педагогічна думка, 2020.
 5. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. – Київ: Самміт-Книга, 2019.
 6. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. – Київ: Ранок, 2021.
 7. Копитін О. І. Основи арт-терапії : навч. посіб. Київ : Основи, 2018. 232 с.
 8. Синьов В. М., Шевцов А. Г. Основи корекційної педагогіки. – Київ: Освіта, 2018.
 9. Лебедева Н. В. Арт-педагогіка: теорія і практика. – Київ: Академвидав, 2020.
 10. Мартинчук О. В. Основи інклюзивної педагогіки : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 240 с.
 11. Масол Л. М. Методика навчання образотворчого мистецтва. – Київ: Генеза, 2017.
 12. Романова І. А. Арт-педагогіка як засіб корекційного впливу на дітей з особливими потребами. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27, т. 4. С. 142–148.
 13. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2017. 360 с.
 14. Синьов В. М., Шеремет М. К. Основи дефектології : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2018. 320 с.
 15. Шульга Т. І. Арт-терапія в освітньому просторі. – Київ: Каравела, 2018.
- нормативно-правові документи**
16. Закон України «Про освіту».
 17. Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні.
- інтернет-ресурси.**
18. Інклюзивна освіта. Збірник нормативно-правових актів. Київ : МОН України, 2020. 182 с.
 19. Портал інклюзивної освіти. [Вебсайт]. URL: (дата звернення: 20.01.2026).
 20. Українська асоціація арт-терапії. [Офіційний сайт]. URL: (дата звернення: 20.01.2026).